

Білянкіна Тетяна Іванівна, старший викладач навчально-наукового інституту Київського національного університету культури і мистецтв, Тел. (067) 7362713; E-mail:t0677362713@gmail.com
 Київський національний університет культури і мистецтв

ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Анотація. Стаття призначена проблемам розвитку дистанційного навчання у національних вишах. Розглянуті основні педагогічні аспекти організації дистанційного навчання. Виділені педагогічні проблеми, які виникають при впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес та організації педагогічної системи навчання. Представлено низку завдань, які потребують негайного вирішення щодо оптимізації використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті як в окремо взятій освітній організації так і в системі освіти у цілому. Запропоновані деякі варіанти у вирішенні проблем дистанційної освіти. Розглянуті необхідність впровадження інституту тьюторів, а також основні відмінності між викладачем традиційного навчального процесу і тьютором.

Ключові слова: дистанційна освіта, дистанційне навчання, тьютор, модель мотивованої самоосвіти, інноваційні методики навчання.

Biliankina Tatiana, senior teacher Kyiv National University of Culture and Arts
 Tel. (067) 7362713; E-mail:t0677362713@gmail.com
 Kyiv National University of Culture and Arts

PROBLEMS AND CONTRADICTIONS OF DISTANCE LEARNING IN HIGHER EDUCATION

Abstract. This article deals with problems of distance learning in the national universities. The basic pedagogical problems of distance learning. Dedicated pedagogical problems that arise in the implementation of information and communication technologies in the educational process and the organization of pedagogical training system. A number of tasks are presented that require immediate solutions to optimize the use of information and communication technologies in the education system, both in a single educational organization and in the education system as a whole. Some options for solving the problems of distance education are proposed. The necessity of creating an institute of tutoring, as well as the main differences between the teacher of the traditional educational process and the tutor are considered.

Keywords: distance education, distance learning, model of self-motivated, tutor, innovate teaching methods.

Белянкина Татьяна Ивановна, старший преподаватель учебно-научного института Киевского национального университета культуры и искусств, Тел. (067) 7362713; E-mail:t0677362713@gmail.com
 Киевский национальный университет культуры и искусств

ПРОБЛЕМЫ И ПРОТИВОРЕЧИЯ ДИСТАНЦИОННОЙ ФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Аннотация. Статья посвящена проблемам развития дистанционного обучения в национальных вузах. Рассмотрены основные педагогические проблемы организации дистанционного обучения. Выделены педагогические проблемы, возникшие при внедрении информационно-коммуникативных технологий в образовательный процесс и организации педагогической системы обучения. Представлен ряд задач, требующих незамедлительного решения, касающихся оптимизации использования информационно-коммуникативных технологий в системе образования как в отдельно взятой образовательной организации, так и в системе образования в целом. Предложены некоторые варианты решения проблем дистанционного образования. Рассмотрены необходимость создания института тьюторства, а также основные отличия между преподавателем традиционного учебного процесса и тьютора.

Ключевые слова: дистанционное образование, дистанционное обучение, тьютор, модель мотивированного самообразования, инновационные методики обучения.

Постановка проблеми. Останнім часом у багатьох наукових вітчизняних та зарубіжних виданнях неодноразово висвітлювалася тема моделювання навчального процесу. У зв'язку із високим рівнем комп'ютеризації та розвитком комунікативних технологій є можливою реалізація електронного навчання студентів у межах дистанційної освіти. Сьогодні у відкритому доступі представлені величезні масиви мультимедійної інформації, які створюють поле для спілкування людей незалежно від їх місця проживання. Інформатизація освіти перетворилася на одну з ключових умов успішного розвитку суспільства. Але поряд з цим виникла нова соціально-економічна проблема – інформаційна нерівність, яку частково вдалося подолати за допомогою впровадження дистанційної форми навчання. Цей освітній мейнстрим захопив західний ринок та ідеально вписався в динамку сучасного життя. Багато навчальних закладів роблять ставку саме на цей формат, оскільки він дає можливість отримувати знання швидко, якісно, ефективно, а також скоротити 50% витрат часових, грошових та інших ресурсів. За прогнозами експертів вже 2017 року онлайн навчання займало майже 50% освітнього простору України і приблизно половина з цих 50% доводиться на підвищення кваліфікації вже практикуючих спеціалістів. З'явилася нова професія, без якої отримання знань та умінь через мережу Інтернет неможливі. Це так звані «живі» викладачі – тьютори. Сьогодні професія тьютора не є другорядною і знаходиться за межами шкіл та ЗВО. Зараз це – глобальний супертренд. За останні 5 років її затребуваність стрімко зросла на тлі виявлення масового інтересу до онлайн навчання і підвищення кваліфікації. Сучасний тьютор – це викладач, який працює зі своєю аудиторією в онлайн режимі. Саме від онлайн-тьютора залежить освітній ефект, який за рахунок правильної організації навчального процесу і персоналізації може в декілька разів перевищити ефект від очної форми навчання. Але про це пізніше.

Дистанційне навчання (E-learning) – сукупність технологій, які забезпечують доставку навчального контенту через інтерактивну взаємодію слухача та викладача.

Дистанційна освіта – освіта, яка повністю або частково здійснюється за допомогою комп'ютерів та телекомунікаційних технологій та засобів.

Дистанційна освіта – це процес передання знань. Дистанційне навчання – це процес отримання знань.

Сьогодні дистанційне навчання – сучасний тренд у галузі національної освіти. Але цей вид освітніх послуг надається майже в усіх університетах світу вже впродовж п'ятдесяти років. Важливим завданням дистанційного навчання є розвиток інтелектуальних та творчих здібностей особистості за допомогою вільного та відкритого використання усіх освітніх ресурсів та програм, також доступних у мережі Інтернет. Спостерігається збільшення обсягу об'єму освітнього контенту, якій розміщується на нових технологічних платформах та принципово нових педагогічних системах. Впровадження в освітній процес інформаційно-комунікаційних технологій є загальносвітовою тенденцією та є новим напрямом. Такі поняття, як дистанційне навчання, онлайн освіта, мережеві освітні ресурси увійшли в життя і стали засобом розвитку нових освітніх технологій. Аналіз світової практики у сфері дистанційного навчання свідчить про розмаїття його моделей та активний розвиток нових сучасних технологій та підходів щодо його реалізації. Дистанційне навчання не може бути автономною системою, тому що містить ті ж цілі, що й очне, ґрунтується на державних стандартах, встановлених для певних дисциплін. Традиційне та дистанційне навчання при однаковому змісті відрізняються взаємодією викладача та студентів, а також формою подачі матеріалу. Обидві ці форми навчання побудовані на однакових принципах (системності, науковості, активності, інтеграції тощо), але в дистанційному навчанні реалізуються за допомогою засобів, зумовлених можливостями інформаційного інтернет-середовища та його специфікою. У багатьох випадках ефективність дистанційного

навчання залежить від вимог студентів стосовно постійного удосконалення процесу навчання. Ринок дистанційної освіти США та Європи традиційно визнаний достатньо сформованим. В Україні його становлення тільки починається. Поступово більшість вітчизняних університетів активно розвивають та впроваджують технології дистанційного навчання, але проблема полягає не в тому, як розробити та впровадити нові ідеї, а в тому, як позбавитися старих.

Питаннями дистанційного навчання цікавилася багато зарубіжних та вітчизняних дослідників: В. Домрачов, С. Авдошин, В. Зінченко, Т. Кошманова, М. Карпенко, К. Корсак, Е. Полат, П. Таланчук, А. Хуторський, В. Кухаренко, Т. Смолженко, Н. Корсунська; П. Стефаненко, Ю. Пасічник, В. Торопцов, В. Рибалка, Т. Олійник, В. Биков, О. Кареліна, І. Козубовська, Б. Вульфсон, Н. Ничкало, О. Малярчук, Н. Сиротенко; Дж. Андерсен, Т. Едвард, Ст. Віллер та інші. Наявні вітчизняні розробки в галузі дистанційного навчання й досі побудовані на традиційних методиках. Сам факт інноваційності означає лише розміщення інформаційного матеріалу в мережі. Які переваги дає впровадження дистанційної форми навчання у вітчизняну систему освіти?

Мета роботи. Визначити переваги впровадження дистанційної форми навчання у вітчизняну систему освіти.

Викладення основного матеріалу. Дистанційна форма навчання (далі ДФН) дала змогу не лише навчатися, а й підвищувати кваліфікаційний рівень її користувачів; скоротила (подовжила) час навчання за розсудом слухача; надала можливість займатися освітою в будь-якому місці, де є комп'ютер; дозволила студенту виконувати завдання в зручний для нього час, у тому темпі, який він для себе обрав у межах установлених строків проведення курсів; пожвавила навчання завдяки застосуванню мультимедійних ефектів; відкрила доступ до більшого обсягу матеріалу через електронні мережеві бібліотеки; надала можливість для здобуття вищих результатів рейтингу за допомогою системи самотестування; пояснила незрозумілі теми шляхом проведення відеоконференцій, вебінарів, електронних обговорень тощо. У ДФН головним критерієм став саме пошук знань, які відповідають майбутній професії. Це і є однією з причин, за якої дистанційне навчання дозволило здійснити перехід від предметного принципу побудови змісту освіти до створення інтегрованих навчальних курсів. На першому місці є універсальні (методологічні) знання, які проєктують майбутнє. Крім того, дистанційна форма навчання містить можливість залучення до навчального процесу великої кількості людей, дає змогу навчатися без відриву від виробництва, оперативно доставляти й обновлювати навчальний контент, забезпечуючи постійний контакт між викладачем і слухачем, проводити регулярне комп'ютеризоване тестування знань в асинхронному і синхронному режимах, організовувати дискусії між територіально віддаленими учасниками. Для ДФН притаманна висока рентабельність і менша (порівняно з традиційними формами) ціна освітніх послуг, що також є досить значними спонукальними стимулами. Хоча ДФН і потребує значних початкових інвестицій, у подальшому, завдяки збільшенню постійної кількості слухачів, витрати на її підтримку зростають несуттєво. Стосовно ефективності ДФН, вона залежить від того, наскільки регулярно навчається студент. Послідовне виконання контрольно-діагностичних завдань і випускної роботи, підтримка з боку викладача-координатора сприяє планомірному засвоєнню знань. Висока якість дистанційної освіти забезпечується передусім, актуальністю, повнотою і систематичністю мультимедійного освітнього контенту, який надається слухачам за допомогою найбільш сучасних інформаційних технологій і телекомунікацій, а також належної підготовки професорсько-викладацького складу, який повинен систематично займатися самоосвітою, підвищувати свою кваліфікацію, проходити відповідну

атестацію. На позитивні характеристики системи дистанційного навчання в закладі вищої освіти впливає також висока кваліфікація адміністративного та навчального персоналу, ефективність електронних інформаційних систем адміністрування, що забезпечують дистанційний навчальний процес, високі характеристики засобів навчання та комунікацій, які відповідають сучасному світовому рівню розвитку освітніх технологій; а також систематичний контроль якості навчання внутрішніми та зовнішніми експертами.

Ефективність дистанційного навчання для випускників і студентів полягає в тому, що можливість навчатися на відстані не обмежує можливості здобувати знання й удосконалювати свою професійну діяльність під час роботи на підприємствах, фірмах, організаціях. Цей рівень освіти студенти вважають цілком достатнім і можливим для здійснення своїх життєвих планів. Сьогодні випускники, що навчалися дистанційно, значно вище оцінюють престиж отриманої професії, більш адаптовані в професійній сфері, у колективі, більш схильні до самоосвіти. Кожній людині притаманний свій стиль навчання, який характеризує найбільш оптимальний для неї механізм засвоєння навчального контенту. Вважається, що тільки для 10% людей єдиним способом засвоєння нового матеріалу є аудиторна форма навчання. Усі інші можуть ефективно засвоювати навчальні матеріали в будь-якій формі. Отже, переважна більшість людей має здібності щодо ефективного навчання на дистанційній формі за наявності якісного навчально-методичного контенту.

Основна перевага електронного навчання полягає у відсутності привязки до певної території (екстериторіальність). Крім того, впровадження ДФН дало можливість створити кращий рівень академічної мобільності студентів, надати людям із фізичними вадами можливість отримати повноцінну освіту за традиційної системою. За допомогою багатофункціонального інтернету, який є одним із засобів дистанційного навчання, студенти та викладачі мають можливість створити повну інформаційну картину з питань, які їх зацікавлять. Поряд з функцією інформаційною (електронні бібліотеки, бази даних, віртуальні центри, методична література, електронні книги і журнали,) та функцією пошуковою (колекції посилань, каталоги,) він виконує інтерактивну функцію, яка дає змогу студентам та викладачам спілкуватися за допомогою форумів, електронної пошти і на персональних чатах, проводити відеоконференції.

У США вперше було розпочато активне впровадження та розвиток дистанційної освіти. Нині віддалено там навчається близько 500 тис. студентів, функціонує велика кількість різних програм і курсів. Американський National Technological University одним з перших навчальних закладів впровадив дистанційну освіту. 1987 року була створена Американська асоціація дистанційної освіти USDLA (United States Distance Learning Association), яка містить усі рівні навчання – від шкільного до корпоративного. Її мета – впровадження нових технологій дистанційної освіти та розробка загальної Стратегії дистанційної освіти, спрямованої на особистість студента. Завдяки новітнім інформаційним технологіям у США виникла дистанційна форма навчання, яка поєднала кращі риси заочного та очного навчання, а також екстернатної форми. Аналіз навчальних курсів ДФН закладів вищої освіти США свідчить, що усі вони мають приблизно однакову побудову. Університет Бредлі розробив систему дистанційного навчання, яка ґрунтується на чотирьох етапах: індивідуально-орієнтованому підході навчання; використанні мультимедійних комп'ютерних технологій; багаторазовій модульно-блочній системі навчання; рівноцінності змісту традиційного та дистанційного навчання. Під час створення навчальних віртуальних курсів американці врахували особливості: [8, с. 393-394].

– Індивідуальність студента, яка означає, що не всі студенти мають однаковий інтелектуальний, фізичний, емоційний та соціальний рівень розвитку.

– Індивідуальну технологію навчання, коли студенти аналізують отриману інформацію самостійно за допомогою власних думок, почуттів та сприйняття.

– Особисту мотивацію та творчість студентів, яка передбачає виявлення своїх творчих здібностей, з високим коефіцієнтом мотивації, коли процес навчання відповідає саме власним потребам.

– Зацікавленість та впевненість, коли кожний студент має свій рівень впевненості в очікуваному успіху, у власних силах, а також різну зацікавленість у предметі.

– Власний досвід, це коли здобутий досвід та особисті переконання впливають на підходи до навчання та на погляди студентів.

– Особистісний ліміт сприйняття інформації, тобто не завжди велика кількість інформації означає успішне навчання. Студенти намагаються обрати найбільш вагомому для них інформацію, незалежно від правильності та кількості.

– Умови, у яких проводиться навчання. Різні студенти обирають різні формати навчання (вранці чи увечері, тривало чи нетривало, великими або малими групами тощо).

Окремо треба відзначити роль викладача. Електронне навчання суттєво полегшує роботу не лише студентів, але й викладачів. Як і в традиційному навчальному процесі, саме викладачі є основною ланкою в забезпеченні високої ефективності освітнього процесу. Специфіка дистанційного навчання у світовій практиці зумовила необхідність впровадження інституту тьюторів, одного з найважливіших елементів системи дистанційної освіти та навчання. Це той самий випадок, коли інформаційне середовище створило нову професію. Хто такий тьютор і що таке тьюторство?

Тьютор – це персональний наставник, який допомагає отримувати конкретні навички слухачам або підвищити кваліфікацію. Термін «тьютор» (англ.) означає «опікун». Перші тьютори з'явилися в університетах Оксфорду і Кембриджу в чотирнадцятому столітті. У середній школі до учня прикріплювали опікуна, який супроводжував його не тільки до моменту вступу в ЗВО, а й до його закінчення. Тоді застосовувалася вільна форма навчання – викладачі читали лекції, а студенти самостійно обирали, яку з них відвідувати. І саме тьютор допомагав студенту зробити правильний вибір заняття. Але тьютор і викладач – різні поняття. Головна відмінність між викладачем і тьютором полягає в тому, що останній намагається більш глибоко пізнати свого слухача, побачити його особисті цілі, прагнення, можливості, виявити помилки та допомогти вибудувати індивідуальну траєкторію навчання. Робота тьютора супроводжує освітній процес від початку до кінця. Десь він контролює, десь підтримує, десь мотивує. Саме тому кваліфікація тьютора повинна давати можливість йому вести заняття на більш високому рівні діалогічності, бачити навчальний процес очима студентів, бути організованим, терплячим, відкритим для аудиторії, стильним, вміти мотивувати, зацікавлювати, і звичайно ж, забезпечувати максимальну ефективність та грамотність при онлайн-навчанні. Тьютор повинен уміти бачити технологічні, організаційні, соціально-економічні та соціально-психологічні шляхи отримання максимального педагогічного результату. Функції тьютора переважно залежать від моделі навчання. В умовах вітчизняного освітнього ринку тьюторами можуть бути штатні викладачі і особи інших професій, які є залученими в процес на умовах сумісництва. Основним завданням звичайного тьютора ЗВО є керівництво самостійною роботою студентів шляхом виконання ним наступних функцій: визначення цілей і завдань навчання; передання знань, досвіду; організація взаємодії між студентами; формування навчальної мотивації студентів; контроль за процесом навчання. Тобто тьютор

комплексно реалізує функції представника навчально-допоміжного персоналу, організовує консультації з викладачами та стежить за виконанням студентами навчального графіку. Він з'ясовує думку студентів про зміст і форму окремих курсів та ознайомлює з ними розробників навчально-методичних матеріалів, надає допомогу студентам у складанні персонального навчального плану. Цікаво, що в ролі тьюторів сьогодні себе успішно реалізують не тільки досвідчені викладачі, бізнес-тренери і лектори, а й спеціалісти будь-якого віку, статі та освіти. Вони без проблем виконують викладацьку діяльність, діляться знаннями або навичками в будь-який прийнятний для слухача час, з будь-якої точки світу. Сьогодні шалено популярні спеціалізовані курси тьюторської майстерності, де провідні спікери і бізнес-тренери на власному досвіді навчають усім тонкощам, інструментам та технікам онлайн навчання. Завдяки стрімкому зростанню кількості корпоративних університетів та навчальних центрів, глобалізації технології ДФН, появи нових форматів дистанційного навчання, роль тьютора тільки посилить свої позиції в сучасній системі освіти. У практиці США діє розгалужена класифікація тьюторів: консультант методів навчання; викладач – розробник навчально-методичного комплексу дисциплін; фахівець з методів контролю за результатами навчання; фахівець, який здійснює поточну методичну підтримку навчання студента. Крім традиційних вимог володіння педагогічною технікою, є й нові, зумовлені специфікою його роботи. Наприклад, для проведення електронних консультацій він повинен досконало користуватися електронною поштою та досконало володіти писемною мовою. Однак віддалене навчання в США не зводиться лише до отримання диплома про вищу освіту. Особливо популярними є програми, які проводять провідні американські університети, націлені на те, щоб кожен бажаючий в будь-якому куточку світу мав можливість отримати необхідні знання. Підключитися до проекту неважко: потрібна лише реєстрація на сайті, після якої відкривається доступ до матеріалів лекцій (презентації, відео, текстові файли). Потім студенти вивчають та опрацьовують матеріали, виконують завдання, тести, електронні кейси, задають різні запитання професорам, та після закінчення курсу традиційно проходять іспити. Стосовно традиційної вітчизняної системи освіти є декілька характерних ознак ДФН:

- Гнучкість: студенти самостійно обирають режим і темп навчання.
- Модульність: кожен курс містить усю інформацію про дисципліни, що дає можливість розробити програму, яка відповідає індивідуальним (або груповим) потребам студентів.
- Економічна ефективність: ДФН набагато дешевша, ніж традиційні форм освіти. Водночас у процес залучено велику кількість студентів.
- Нова роль викладача: викладач виконує роль координатора навчального процесу, проводить консультації при створенні індивідуального навчального плану; здійснює керівництво навчальними проектами.
- Методами асинхронної взаємодії є електронна голосова пошта або комп'ютерна мережа.
- Спеціалізований контроль навчання: іспити, співбесіди, практикуми, тестування, курсові роботи тощо.

Але потрібно зазначити, що деякі специфічні спеціальності не можуть використовувати дистанційні методики. Тому постає проблема раціонального поєднання традиційної та дистанційної форми навчання. Крім того, успіх ДФН залежить від якості навчальних програмних продуктів. Навчальні заклади віддають перевагу безкоштовним програмним системам; наприклад «ATutor», «Efront», «JoomlaLMS», програмному пакету «Moodle», назва якого перекладається як

«модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище». Усі навчальні функції не можливо перекинути на навчальні системи. Зміст лекційного матеріалу повинен містити певну проблематику і висвітлювати основні моменти кожної окремої дисципліни. ЗВО залежно від особливого бачення повинен розробити власну оптимальну систему дистанційного навчання. Перехід на ДФН повинен докорінно змінити методичні підходи викладача до своєї професійної діяльності з огляду на те, що відбувається поєднання різних форм та методів навчання. І головне завдання педагога – правильно організувати самостійну навчальну діяльність студента.

У галузі нових кваліфікаційних вимог можливо назвати:

- освіту у сфері медіакультури;
- розуміння дидактики різних складових інноваційного компонента навчально-методичних комплексів (створення електронних НМКД) і перспективних програмних засобів;
- підготовленість до роботи в телекомунікаційних віртуальних середовищах;
- знання дидактичних та електронних методів проектування, уміння працювати з ними протягом всього навчального процесу.

ДФН передбачає індивідуальні та групові форми навчальної роботи. Лекції, які використовуються в дистанційному навчанні, значно полегшують процес засвоєння матеріалу, оскільки дають можливість транслювати студенту мультимедійну інформацію (фото-, відеопрезентації і тощо). Достатньо ефективними є віртуальні дискусії, аудіо- і відеоконференції. Акцент переноситься з викладача на групу, відбувається самонавчання. Використовуються технічні засоби дидактичного змісту: відеоматеріали, мультимедійні демонстраційні фільми та програми, електронні підручники та навчально-методичні комплекси дисципліни. Досить часто застосовуються електронні семінари або вебінари, які проводяться в режимі реального часу, дають змогу забезпечити максимально повну взаємодію між студентом та викладачем. За результатами навчання нового матеріалу успішно використовуються методи перевірки та оцінки знань, вмінь та навичок: програмований контроль, тестування, але вони повинні носити системний характер. Після виконання самостійної роботи студентів обов'язковими умовами є звітність та результативність. Проміжний контроль знань проводиться за допомогою тестування. Отже, ефективність педагогічного супроводження в процесі дистанційного навчання досягається за допомогою певного рівня комп'ютерної грамотності, врахуванням психологічних особливостей сприйняття, пам'яті, мислення, уваги та віку студентів, створенням психологічного комфорту, умінням викладача вести діалог засобами інформаційних технологій, вибудовувати індивідуальні взаємовідносини зі студентами, оволодіння навичками самостійної роботи. Розглянемо етапи розвитку дистанційного навчання в національних ЗВО та основні педагогічні проблеми, що виникають під час організації дистанційного навчання. Основною проблемою розвитку дистанційного навчання є штучне поєднання новітніх інформаційних технологій з традиційними формами та невідповідність принципів освітнього процесу сучасному рівню освітніх технологій. Саме тому головна мета в галузі інформаційних та педагогічних технологій полягає в розробці інноваційних методик навчання та інструментарію щодо об'єктивного аналізу освітнього процесу. Дистанційне навчання – це «синтетична, інтегральна, гуманістична форма навчання, яка ґрунтується на використанні широкого спектру традиційних та інноваційних ІТ та їх технічних засобів, які застосовуються для подання навчального матеріалу, його самостійного засвоєння, діалогу між викладачем та студентом» [1]. Дистанційне навчання – це «форма навчання, за якої взаємодія викладача та студента здійснюється на відстані та відображає всі складові навчального процесу (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання), які реалізуються за допомогою

специфічних засобів та інтернет-технологій або іншими засобами, які передбачають інтерактивність» [2, с. 17]. У більшості національних університетів України дистанційна освіта представлена у вигляді технології дистанційного навчання, а за кордоном під дистанційним навчанням розуміють форму організації навчального процесу [3]. Отже, виникає питання: дистанційне навчання – це технологія чи форма? Залежно від отриманої відповіді визначається стратегія і тактика реалізація дистанційного навчання. Наступна проблема організації дистанційного навчання – це вибір педагогічної концепції та найбільш доцільної моделі навчання. Є. Полат виокремлює такі моделі:

- змішана модель навчання (комбінація дистанційного та денного навчання);
- інтеграція дистанційного навчання та кейс-технологій;
- мережева модель навчання (автономні мережеві курси, віртуальні школи та лабораторії);
- дистанційне навчання на основі інтерактивних занять [4].

На підставі праць [2-7] можливо виокремити суттєві педагогічні проблем, що виникають під час організації діяльності освіти та впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес. До них належать:

- проблема адаптації методичних та навчальних матеріалів з дистанційного навчання та їх використання в межах впровадження інформаційних технологій;
- відсутність (або недостатність) впливу людського фактору;
- складність відбору та структурування змісту навчальних дисциплін у різних моделях дистанційної освіти з урахуванням профілю навчання;
- неможливість дистанційного навчання з окремих дисциплін та спеціальностей;
- необхідність у постійному підвищенні кваліфікації викладачів та підвищення педагогічних компетенцій у галузі інноваційних методик навчання;
- складність здійснення контролю знань студентів (відсутність гарантованого самостійного виконання завдань).

Крім педагогічних проблем, є проблеми у створенні та організації педагогічної системи дистанційного навчання [2-6]:

- нормативно-правові (формування вимог стосовно експертизи електронних ресурсів, ліцензування освітніх закладів, які реалізують дистанційне навчання, нормування оплати праці викладачів тощо);
- технічні проблеми, пов'язані із створенням, розробкою та адаптацією мережевої інфраструктури, програмних продуктів та середовищ для дистанційного навчання;
- психофізіологічні проблеми, пов'язані із вивченням чинників, які відповідають за стан здоров'я, психологію спілкування в мережевому просторі;
- економічні проблеми, пов'язані із собівартістю електронних ресурсів та засобів навчання;
- соціальні, пов'язані з розумінням значущості системи дистанційного навчання в галузі вищої освіти.

Крім того, остаточно не сформований пакет дидактичних положень та навчальних матеріалів щодо використання ДФН, у зв'язку з чим впровадження дистанційних технологій відбувається доволі повільно та хаотично.

Висновки. Отже, ефективний розвиток галузі дистанційної освіти триває. Згадується вислів Д. Рона: «Формальна освіта допомагає вижити, самоосвіта веде до успіху», який є доречним. Тобто, організація дистанційної освіти – це правильна побудова моделі мотивованої самоосвіти. Розробка нових освітніх методик, технологій, програм, а також формування ефективної системи контролю і моніторингу знань, компетенцій та результатів навчання, механізмів зворотного зв'язку, цілісного відношення до змісту, розуміння сутності дисципліни, посилення мотивації студентів є завданнями, які допоможуть в усуненні глибинних проблем.

Сьогодні наукова значущість модернізації та розвитку дистанційної освіти виявляється у вигляді інноваційних педагогічних методик та технологій електронного навчання. Дистанційну освіту можливо розглядати як самостійну форму навчання XXI ст., а також як інноваційний компонент денного та заочного навчання. Отже, для створення дистанційного навчання необхідними є: багаторічна науково-дослідна та практична діяльність, під час якої були б вирішені питання відбору змісту освіти, розробки технічних та програмних засобів, їх змістового наповнення; створення сучасних методів навчання і контролю; підготовка спеціалістів; формування критеріїв відбору студентів для навчання з кожного напрямку та ще багато інших різноманітних питань.

Список використаної літератури:

1. Андреев, А. А. К вопросу об определении понятия «дистанционное образование». URL: http://www.e-joe.ru/sod/97/4_97/st096.html (дата звернення: 09.12.2019).
2. Андреев, А. А. Очерки дистанционного обучения в России // Управление образованием: теория и практика. – 2014.– № 1(13). – С. 16–31.
3. Вайнштейн, Ю. В., Помазан, В. А., Жуков, Л. А. Прогнозирование результатов обучения с применением современных информационных технологи. Научная дискуссия: Вопросы педагогики и психологи: Материалы XXI междунар. науч.-практ. конф. – Москва: Междунар. центр науки и образования, 2013. – С. 123–127.
4. Максимов, В. П. Повышение эффективности дистанционных форм обучения в технических вузах // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 3. – С. 189–196.
5. Полат, Е. С., Бухаркина, М. Ю., Моисеева, М. В. Теория и практика дистанционного обучения : учеб.пособие. – Москва : Академия, 2004.
6. Полатовские чтения – 2008 : материалы первой науч.-практ. конф. «Дистанц. обучение в системе непрерыв. Образования», 13 нояб.–25 дек. 2008 г. Москва: УРАО ИСМО : Еврошк., 2009. С. 169–173.
7. Шаров, В. С. Дистанционное обучение: форма, технология, средство // Известия Российского педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2009. – № 94. – С. 236–240.
8. Левчук, Л. В., Ковальчук, В. І. Особливості дистанційного навчання в США // Молодий вчений. – 2017. – №5 (45). – С.392-395.

References:

1. Andreev A. A. On the question of the definition of the concept of "distance education". Available at: http://www.e-joe.ru/sod/97/4_97/st096.html (date of access: 09.12.2019).
2. Andreev A. A. Essays on distance learning in Russia. Education management: theory and practice. 2014, No. 1 (13), S. 16–31.
3. Vainshtein Yu. V., Pomazan VA, Zhukov LA Prediction of learning outcomes using modern information technologies. Scientific discussion: Questions of pedagogy and psychology: Materials of the XXI Intern. scientific-practical conf. Moscow: Intern. Center for Science and Education, 2013, P. 123–127.
4. Maksimov V. P. Improving the efficiency of distance learning in technical universities. Modern problems of science and education. 2012, No. 3, P. 189–196.
5. Polat E. S., Bukharkina M. Yu., Moiseeva M. V. Theory and practice of distance learning: study guide. Moscow. Academy, 2004.
6. Polatov readings - 2008: materials of the first scientific-practical. conf. "Distantc. training in the continuous system Education ", 13 Nov. – 25 Dec. 2008 Moscow. URAO ISMO: Euroshk., 2009. S. 169–173.
7. Sharov V. S. Distance learning: form, technology, means. Izvestia of the Russian Pedagogical University. A. I. Herzen. 2009, No. 94, P. 236–240.
8. Levchuk L. V., Kovalchuk V. I. Peculiarities of remote sensing in the USA. Molodiy Vcheniy, 2017, 5 (45), S. 392-395.

Надійшла до редакції 17.03.2021